

Voluntaris catalans a la gran guerra 1914-18

LEANDRE VILLARONGA

Ha motivat aquest article l'exposició del 90 Aniversari de la Gran Guerra 1914-1918, en el marc de la Festa Major d'hivern de Sant Julià d'Argentera, de l'any 2008, i la publicació d'uns articles a la revista *fonts*, nº 34, d'abril de 2008.

Són: els de Pep Padrós, *Exposició d'imatges de la Gran Guerra*; de Plàcid Garcia-Planes, *Revisant els fronts de la Gran Guerra* i la traducció de Llorenç Soldevila, *Gaziel: Un reporter de La Vanguardia al front de guerra*.

Ara nosaltres voldríem afegir quelcom sobre els Voluntaris Catalans de la Gran Guerra que s'han convertit en un mite, solament en un d'aquells articles s'hi feia referència, algun document gràfic cartòfil, les postals editades amb motiu d'aquells fets, i les de crítiques antigermàniques. Caldrà que algú altre doni a conèixer tot l'humor satíric gràfic d'aquests fets.

El que motivà la idea dels Voluntaris Catalans fou el nacionalisme radical català i el conjunt del republicanisme espanyol i la mateixa esquerra catalana aprofitant l'oportunitat única i excepcional de la Gran Guerra, per a generar una mobilització política i social que fes augmentar la seva presència en la vida política de l'estat espanyol.

A Catalunya només la Unió Catalanista i l'Esquerra Catalanista aprofitaren el moment per crear una solució nacionalista al plet català.

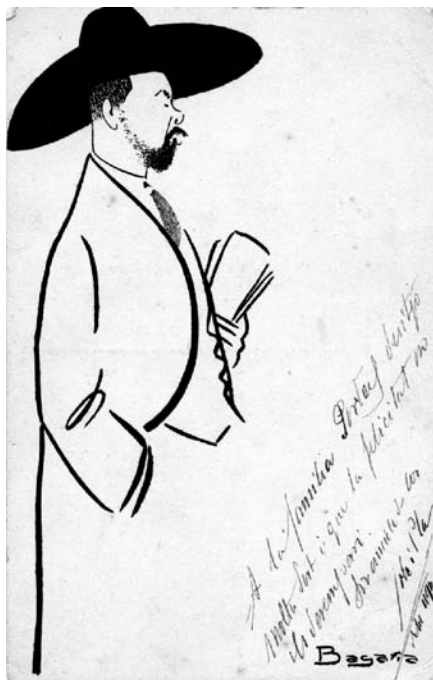
Es constituí un Comitè de Germanor dels Voluntaris Catalans, presidit pel Dr. Joan Solé i Pla, que en fou l'ànima. Nasqué a Barcelona el 1874, era membre de la Unió Catalanista del temps en què estudià medicina a la Universitat de Barcelona. Era un home de fortes conviccions republicanes. Col·laborà en la revista *Universitat Catalana* durant el període 1900-1903. Fidel a la figura carismàtica del President de la Unió Catalanista, el Dr. Martí i Julià, de la qual arribà a ser-ne President. Fou influït per les activitats de les Joventuts. Fou empresonat a la Model pels fets insurreccionals al voltant de Francesc Macià, l'agost de 1917. En temps de la Segona República fou diputat al Parlament de Catalunya per Esquerra Republicana.

A l'any 1939 emigrà amb els seus a l'exili a Baranquilla, Colòmbia.

Tenim dues postals amb la seva figura, una un dibuix, amb la barretina catalana musca, de color morat fosc.

L'altra és un dibuix de Bagaria, el fet que el dibuixés, ja demostra que era una figura important.

Passant del pla català a l'europeu, tenim la gran guerra europea que començà el 2 d'agost de 1914 i que no s'acabà fins a l'11 de novembre de 1918. Després de moltes lluites l'exèrcit francès i l'aliat, aconseguiren finalment la victòria.

En un dels períodes més difícils, com fou la defensa de París, tingué el comandament el català de Ribesaltes (Rosselló) mariscal Josep Joffre. El veiem en una postal amb els colors catalans i francesos, titulada “Un català d'al Rosselló. J. Joffre”.

En una altra postal al·legòrica hi trobem el lema del “Bon cop de falç”, editada a profit dels Voluntaris Catalans.

En el conflicte, el catalanisme amb la presència dels Voluntaris Catalans volgué treure un profit esperant que el plet català seria tingut en compte en la reorganització del mapa d'Europa.

La primera idea que formessin part d'una Legió Catalana, a l'estil dels “garibaldins” italians, no fou acceptada pels francesos, i significà una gran frustració pel Dr. Solé i Pla, ja que els allistaren dintre de la Legió Estrangera, mesura que comportava una limitació al plet de Catalunya i un cert malestar a la Unió Catalanista.

El govern francès no volia enfrontar-se a la corona espanyola i va ordenar a la seva diplomàcia que es mantingués fora de la qüestió.

Una rèplica a la postal al·legòrica del Mariscal Joffre no acolorida, és l'editada per la Unió Catalanista, “A profit dels homes que lluiten per al llibertat del mon. 10 cèn.”

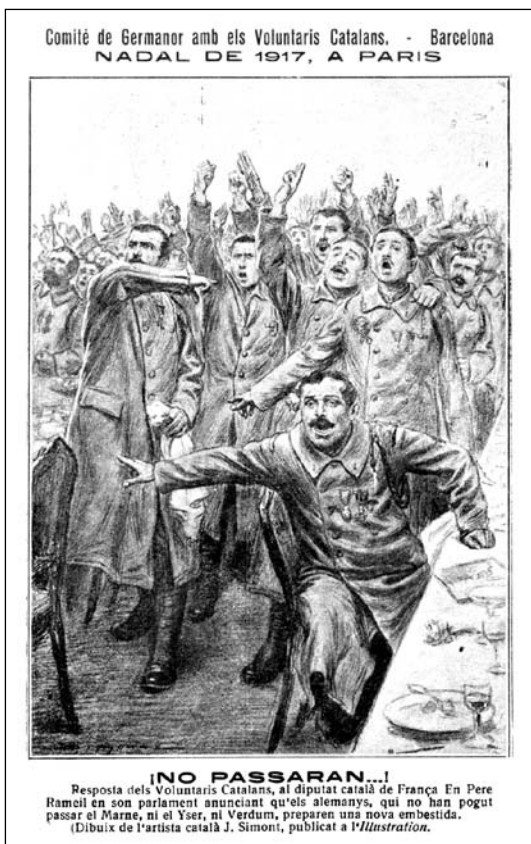
El Dr. Joan Solé i Pla, membre de la Unió Catalanista, donava el desembre de 1915 una versió del reclutament dels voluntaris: “Foren tants, que entre tots, arribaren a dotze mil els voluntaris estrangers que s'allistaren el mateix mes d'agost de 1914. Entre ells hi havia els nostres homes, més de *dos milers de catalans*. Aquelles voluntarioses criatures sol·licitaren del Ministeri de Guerra formar batallons a part, essent manats per oficials francesos, de moment foren atesos, més després a conseqüència de la precipitació vertiginosa d'aquells terribles dies de prova per a França, encara que es féu tot quant fou

possible per a satisfer-los, no se'ls separà dels naturals d'altres països.

El gener de 1916 es va constituir el Comitè de Germanor amb els Voluntaris Catalans. La veritable ànima del qual fou el Dr. Solé i Pla, que va centralitzar totes les seves activitats, que va conduir a la identificació de la tasca del Comitè amb la seva persona i també amb la Unió Catalanista.

Els Voluntaris Catalans es convertiren en un mite i així fou que s'arribà a dir que en foren 12.000, com ho afirmà Ventosa, diputat regionalista al Congrés de Madrid.

Postal del Comitè de Germanor del Nadal de 1917, presa d'un dibuix de l'*Illustration* de l'artista català J. Simont deixeble de Ricard Martí Aguiló, fill de Martí Alsina, resident a París

El Dr. Solé i Pla sempre es mantingué en la xifra dels 10.000 voluntaris. Puntualitzava que ja no arribàvem a mil els sobrevivents. Més tard, a l'estiu de 1919 va manifestar que la xifra exacta no la sabia, però aquesta circumstància no era obstacle perquè remarqués que deuriem ser molts mils i acabava dient que la Legió Estrangera rebia el sobrenom de Catalana. Es convalidava el mite dels 10.000.

Ara amb el treball acurat i exhaustiu de Martínez i Fiol, s'ha resolt el mite. Recull les dades dels Regiments de Marxa de la Legió Estrangera durant 1914-1918, obté un total general de 11.271 legionaris estrangers entre l'agost del 1914 i el juliol del 1915.

Durant la guerra el nombre de legionaris oscil·là, moltes foren les baixes i els nous allistaments no gaires. A principi de maig del 1918 la Legió disposava d'un conjunt de 1.754 homes.

Les dades que dóna són a partir dels diaris de marxa de la Legió, puix no va poder consultar els dossiers personals que la Legió conserva a Aubague (Marsella).

Aleshores va utilitzar les fonts documentals i impresos del Dr. Solé i Pla i de J. Subirà, fent servir les fitxes personals de voluntaris catalans i espanyols elaborades pel Dr. Solé i Pla, amb els següents resultats:

Catalans de Catalunya, 546.

Catalans no identificats com a tals, 270.

Catalans de França, 48.

Catalans fills del pancatalanisme, 71.

Fan un total de 935 voluntaris catalans.

Voluntaris espanyols, 1.183

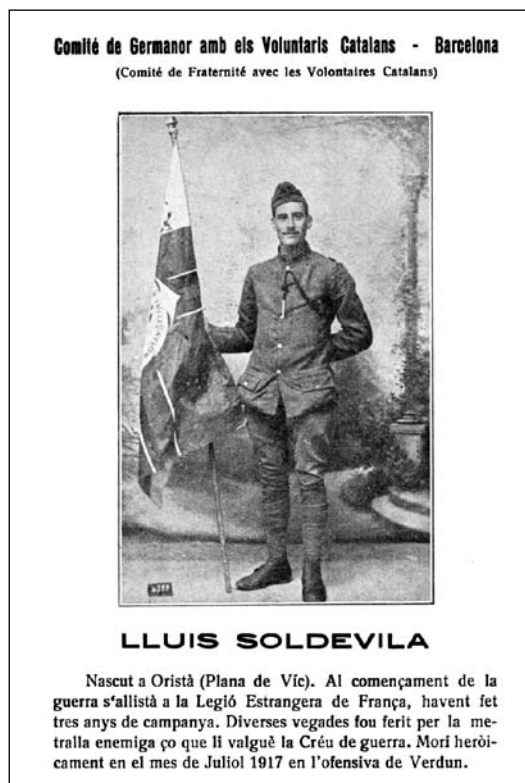
Tot plegat, 2.118.

D'aquests voluntaris catalans, 435 es cartejaven amb el Dr. Solé i Pla, la majoria per demanar-li paquets de roba, menjar i diners.

Si s'havia exagerat en el nombre també ho fou pel seu idealisme.

Martínez i Fiol dóna la llista dels 546 voluntaris catalans, nom, lloc de naixement, i altres dades.

El nº 473, Soldevila, Lluís (Manlleu ? - Verdum, 20 d'agost de 1917.

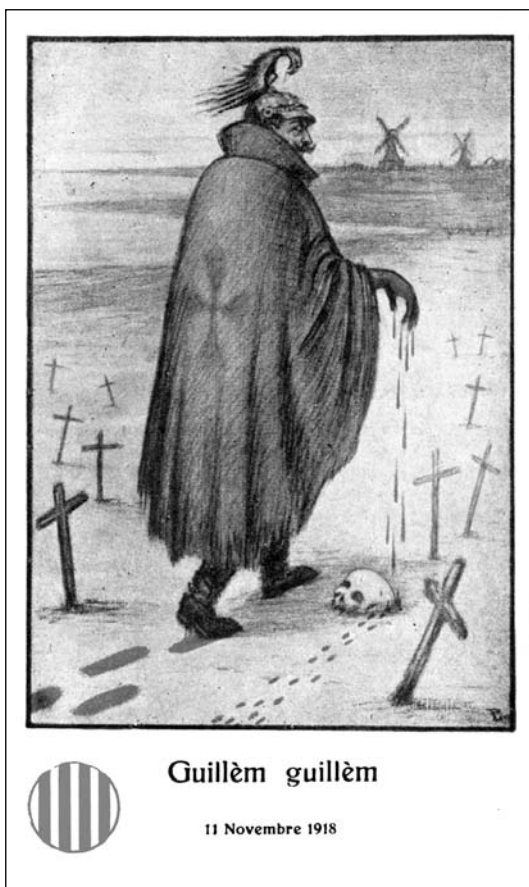
Aquesta postal fou editada a la seva memòria pel Comitè de Germanor amb els Voluntaris Catalans.

En ella es diu haver nascut a Oristà (Plana de Vic). Havent fet tres anys de campanya, posseïa la creu de Guerra, morí heroicament en el mes de juliol 1917 en l'ofensiva de Verdum.

El gener de 1919, després d'un banquet a París en honor del Dr. Solé i Pla i dels Voluntaris Catalans, bona part d'aquests van desaparèixer sense que mai més se'n sabés res.

Després de donar una visió dels Voluntaris Catalans extreta de l'obra de Martínez i Fiol, donem unes postals que manifesten la posició antigèrmànica dels catalans.

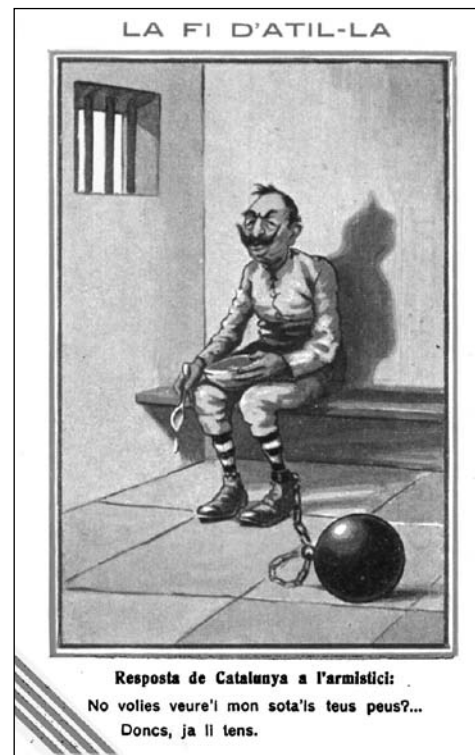
Unes tenen com a protagonista el Kàiser Guillem

Amb la inscripció "Guillèm guillèm" i la data 11 novembre de 1918, i en el revers "12.000 voluntaris catalans han donat prova de que Catalunya és aimant de la llibertat".

El Kàiser camina en un cementiri amb les petjades de sang.

En una altra. "La fi d'Atil-la", al peu "Resposta de Catalunya a l'armistici: no volies veure el món als teus peus?. Doncs ja el tens".

Al revers: "Amb els 2.000 voluntaris catalans que lluiten per la llibertat dels pobles, Catalunya es considera bel·ligerant, i en nom d'ells, demana la revisió del tractat d'Utrecht".

Un soldat davant l'àguila imperial alemanya clavada a una porta i la inscripció "No hi tornaràs !!"

Aquesta presenta al revers a més de la inscripció de l'anterior dels 12.000 voluntaris, la poesia "Sèrbia" d'Àngel Guimerà, datada de l'abril de 1918.

Bibliografia

MARTÍNEZ I FIOI, DAVID, *Els "Voluntaris Catalans" a la Gran Guerra (1914-1918)*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1991, 232 pàgines.